

2. Гутиря М. О., Кононова М. М. Особливості професійної самоактуалізації студентів-психологів, які переживають кризу фахової готовності. *Психологія і особистість: науковий журнал. Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, ПНПУ імені В. Г. Короленка. Україна, Київ, Полтава. 2021. № 2 (20). С. 82–2.*
3. Кокун О. М. Психологія професійного становлення сучасного фахівця : монографія. Київ : ДП «Інформ.-аналіт. Агенство», 2012. 200 с.
4. Кононова М. М., Кононов Б. С. Сутність та етапи професійного розвитку майбутніх фахівців: психологічний підхід. *Психолого-педагогічні координати розвитку особистості* : зб. матеріалів І Міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава, 2–3 черв. 2020 р. Полтава, 2020. С. 132–136.
5. Лазаренко Н. І, Зубко В. С. Педагогічний потенціал фахової підготовки майбутніх психологів щодо формування готовності до професійної мобільності. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2020. Вип. 55. С. 137–145.*
6. Моначин І. Л. Сутність поняття психологічної готовності до діяльності. *Актуальні задачі сучасних технологій* : матеріали V Міжнар. наук.-техніч. конф. мол. учених та студентів, м. Тернопіль, 17–18 лист. 2016 р. Тернопіль, 2016. С. 351–353.
7. Прудка Л. М. Професійна підготовка майбутніх практичних психологів в організації навчально-виховного процесу. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка, Психологія. 2013. № 4. URL: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/VisnikPP/article/view/10144/13347>*
8. Семьошин А. Г., Зарицька В. В. Особливості психологічної готовності до професійної діяльності в Україні. *Актуальні проблеми практичної психології* : зб. наук. пр. Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Одеса, 17 трав. 2024 р. Одеса, 2024. С. 58–59.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ І СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО НАДАННЯ ПСИХОСОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ УЧАСНИКАМ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

Лебедик Леся

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

lebedyk@gsuite.pnpu.edu.ua

Постановка проблеми. Військова агресія суттєво впливає на психологічний стан учасників освітнього процесу, зокрема учнів, педагогів та батьків. Наслідки стресу, тривожності, втрати близьких та порушення відчуття безпеки вимагають професійної психосоціальної підтримки. У зв'язку з цим зростає актуальність якісної підготовки майбутніх психологів і соціальних педагогів до роботи в умовах кризових ситуацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показує важливість проблеми підготовки майбутніх психологів і соціальних педагогів до надання психосоціальної підтримки учасникам освітнього процесу в умовах військової агресії, що підтверджується напрацюваннями у філософських, психологічних, педагогічних науках, де є низка досліджень проблем психологічної підтримки учасників освітнього процесу в умовах війни (Д. Абрамов, К. Балахтар, Н. Білик, Л. Григоровська, І. Калініченко, З. Кісарчук, Г. Лазос, Я. Омельченко, М. Слюсаревський, В. Стрельников [2; 4–6] та ін.). Однак, підготовка майбутніх психологів і соціальних педагогів до надання психосоціальної підтримки учасникам освітнього процесу в умовах військової агресії не є самостійним предметом наукових психолого-педагогічних досліджень, відсутні теоретичні узагальнення шляхів формування резилієнтності здобувача освіти.

Мета статті – з'ясування сучасних підходів до підготовки майбутніх психологів і соціальних педагогів до надання психосоціальної підтримки учасникам освітнього процесу в умовах військової агресії.

Виклад основного матеріалу. На основі наших попередніх напрацювань [1–3] розглянемо виклики надання психосоціальної підтримки в умовах війни, компетентності майбутніх фахівців у сфері психосоціальної підтримки, сучасні підходи до підготовки психологів і соціальних педагогів та значення психосоціальної підтримки для учасників освітнього процесу.

У процесі роботи з учасниками освітнього процесу майбутні психологи та соціальні педагоги стикаються з низкою викликів, серед яких: зростання рівня стресу та травматизації серед дітей і дорослих; проблеми соціальної адаптації переселенців та дітей військових; ризик професійного вигорання у педагогічного персоналу; недостатній рівень підготовки до кризових ситуацій у більшості традиційних освітніх програм.

У підготовці майбутніх психологів і соціальних педагогів до надання психосоціальної підтримки учасникам освітнього процесу в умовах військової агресії ми спираємося на орієнтовний перелік компетентностей майбутніх фахівців у сфері психосоціальної підтримки: 1) психологічна стійкість і саморегуляція – вміння підтримувати власний емоційний баланс, запобігати професійному вигоранню; 2) знання з кризової психології – розуміння впливу травматичних подій на психіку та методів роботи з травмованими особами; 3) методики роботи з дітьми та дорослими в кризових ситуаціях – використання арт-терапії, когнітивно-поведінкової терапії, технік стабілізації емоційного стану; 4) юридична грамотність – знання законодавчих аспектів роботи з внутрішньо переміщеними особами, дітьми-сиротами та постраждалими від воєнних дій; 5) медіація та комунікативні навички – уміння працювати з конфліктами та сприяти соціальній інтеграції постраждалих.

Розглянемо сучасні підходи до підготовки психологів і соціальних педагогів до надання психосоціальної підтримки учасникам освітнього процесу в умовах військової агресії, які були реалізовані нами під час викладання дисциплін «Актуальні проблеми практичної психології», «Практикум з групової психокорекції», «Психологія девіантної поведінки», «Психологічне

консультування», «Основи психокорекції», «Практикум з психології корекційної роботи» тощо.

Нами було з'ясовано, що сучасні освітні програми мають бути адаптовані до нових реалій та включати: практико-орієнтовані курси з кризової психології та психосоціальної підтримки; навчальні тренінги та симуляції роботи з постраждалими від військових дій; співпрацю з міжнародними організаціями (ЮНІСЕФ, Червоний Хрест) та волонтерськими ініціативами для отримання практичного досвіду; супервізію та психологічний супровід для студентів-практикантів, що працюють із кризовими випадками; використання цифрових технологій у консультуванні та підтримці (онлайн-психотерапія, мобільні додатки для психологічної допомоги).

Щодо значення психосоціальної підтримки для учасників освітнього процесу, відзначимо, що якісна підготовка майбутніх фахівців сприяє: зниженню рівня тривожності та стресу серед учасників освітнього процесу; формуванню безпечного освітнього середовища; зміцненню психологічної резилієнтності у дітей, вчителів та батьків; підвищенню ефективності навчання завдяки стабільному емоційному стану учасників.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підготовка майбутніх психологів і соціальних педагогів до надання психосоціальної підтримки в умовах військової агресії є важливим напрямом сучасної освіти. Інтеграція спеціалізованих дисциплін, практичне навчання та міждисциплінарний підхід у подальших дослідженнях сприятимуть формуванню фахівців, готових ефективно працювати з кризовими ситуаціями та забезпечувати емоційну підтримку учасникам освітнього процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лебедик Л. В. Соціальна адаптація та підтримка учасників бойових дій, ветеранів війни: можливості навчання в університеті за освітньою програмою «Позашкільна освіта». *Соціальна робота у глобальному та національному вимірах: виклики, загрози, перспективи розвитку*: зб. матеріалів XII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 23–24 лист. 2023 р. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2024. С. 199–202. URL: <https://publish.kpi.ua/catalog/book/523>
2. Лебедик Л., Стрельніков В. Підготовка магістрів освітньо-професійної програми «Позашкільна освіта» до надання психологічної підтримки учасникам освітнього процесу в умовах війни. *Імідж сучасного педагога*. 2024. № 2 (215). С. 112–117. URL: <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/301204/296030>
3. Мисюра Я. В., Лебедик Л. В. Формування інформаційної компетентності соціального педагога з питань соціальної підтримки сім'ї та дитини. *Соціальна підтримка сім'ї та дитини у соціокультурному просторі громади*: матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф., м. Суми, 9 черв. 2022 р. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2022. С. 269–272.
4. Стрельніков В. Ю. Використання інформаційних технологій на курсах підвищення кваліфікації викладачів із надання психологічної підтримки

- учасникам освітнього процесу. *Інформаційні технології та цифрова економіка* : матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. / М-во освіти і науки України; Держ. ун-т інфраструктури та технологій. Київ : Видавничий центр ДУІТ, 2024. С. 210–211. URL: <http://dspace.pnru.edu.ua/handle/123456789/23796>
5. Стрельніков В. Ю. Психоедукація як метод курсів підвищення кваліфікації педагогів з надання психологічної підтримки учасникам освітнього процесу. *Реалізація концепції едукації фахівців освітньої галузі в умовах інноваційного розвитку суспільства* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 17 трав. 2024 р. / за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків : ХГПА, 2024. С. 345–351.
6. Стрельніков В. Ю. Психолого-педагогічна підтримка здобувачів освіти в умовах війни. *Тенденції розвитку педагогіки та освіти в умовах цифрових трансформацій (ByteEd-2024)* : матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 17–19 квіт. 2024 р. / за заг. ред. І. В. Таможської. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2024. С. 312–316.

РОЛЬ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ

Лемко Галина

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
halyna.lemko@pnu.edu.ua

Постановка проблеми. Виробнича практика є невід'ємною складовою процесу підготовки соціальних педагогів. У сучасних умовах, коли соціальна сфера стає все більш важливою для розвитку суспільства, роль соціального педагога набуває нових аспектів та вимог. Тому важливо, щоб студент, який здобуває освіту в цій галузі, не лише володів теоретичними знаннями, а й мав досвід роботи з різними категоріями осіб, що потребують соціальної допомоги.

У цьому контексті виробнича практика є важливим етапом підготовки майбутніх фахівців. Вона дозволяє студентам на практиці застосувати здобуті знання, розвинути професійні навички та адаптуватися до реальних умов праці в соціальних установах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам практичної підготовки студентів присвячені праці таких педагогів: О. Бартків, Р. Вайноли, О. Васюк, Т. Веретенко, С. Виговської, Н. Ларіонової, Л. Макарової, В. Поліщук, О. Пономаренко, Л. Романкової та інші.

Метою цієї статті є дослідження ролі виробничої практики у підготовці майбутніх соціальних педагогів, визначення основних аспектів цього процесу та оцінка його ефективності.

Виклад основного матеріалу. Виробнича практика має на меті забезпечити студентам можливість інтеграції теоретичних знань з реальними умовами професійної діяльності. Вона є частиною освітньої програми, і її